УДК 378.147
DOI https://doi.org/10.24919/2308-4863/42-3-14

Ірина КУЦЕНКО,
orcid.org/0000-0001-5347-4101
викладач кафедри англійської мови з підготовки морських фахівців за скороченою програмою Херсонської державної морської академії
(Херсон, Україна) sevilia19771@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ ТЕСТОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МОРСЬКИХ СПЕЦІАЛІСТІВ

У статті схарактеризовано впровадження тестових технологій для професійної підготовки майбутніх морських спеціалістів. Автор виокремлює освітнє і виховне значення. Освітня роль систематичної тестової діагностики полягає в тому, що студенти отримують об'єктивну інформацію про результати своєї навчальної роботи. Виховна роль об'єктивного тестового контролю полягає в усвідомленні студентами способів удосконалення різних видів навчальної діяльності та шляхів підвищення ефективності процесу навчання. Автор робить висновок, що правильна, валідна тестова діагностика якості навчання студентів, установлена на основі дотримання технології створення педагогічного тесту, об'єктивно свідчить про успіх і недоліки в роботі викладача, групи і навчального закладу загалом. У статті описуються тести з морської англійської мови підсумкового рівня, які складаються з декількох різних секцій: "Vocabulary", "Grammar", "Reading", "Professional competency". Здебільшого загальний підсумковий бал знаходиться простим підсумовуванням балів із кожної секції. Автором представлені всі етапи розроблення тесту: визначення області змісту і мети тестування, аналіз змісту програми з морської англійської мови і відбір змісту для тесту; визначення практичних обмежень і вибір підходів до процесу розробки, створення плану тесту і специфікацій тестових завдань; створення тестових завдань; аналіз завдань експертами для оцінки конгруентності завдань і області змісту та відповідність цілям тестування, підготовка матеріалів для пробного тестування; проведення пробного тестування, аналіз його результатів; вибір стандартів оцінювання експертними й емпіричними методами; оцінка надійності тесту; оцінка змістовної і критеріальної валідності; складання остаточного варіанта тесту і його паралельних форм; апробація самого тесту на платформі Moodle і пов'язаних із ним матеріалів.

Ключові слова: *тестові технології, майбутні морські спеціалісти, професійна підготовка, контроль якості, тестовий бал, субтест.*

Iryna KUTSENKO,
orcid.org/0000-0001-5347-4101
Lecturer at the English Language for Maritime Officers (Abridged Programme)
Kherson State Maritime Academy
(Kherson, Ukraine) sevilia19771@gmail.com

USAGE OF TESTING TECHNOLOGIES FOR PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE MARITIME SPECIALISTS

The article describes the introduction of test technologies for the training of future marine specialists. The author distinguishes between educational and displinary significance. The educational role of systematic test diagnostics is that students receive objective information about the results of their educational work. The displinary role of objective test control is to make students aware of ways to improve different types of educational activities and ways to improve the efficiency of the learning process. The author concludes that the correct, valid test diagnosis of the quality of student learning, established on the basis of compliance with the technology of pedagogical test creating, objectively indicates the success and shortcomings of the teacher, group and institution as a whole. The article describes the tests for Maritime English of the final level, which consist of several different sections: "Vocabulary", "Grammar", "Reading", "Professional competence". In most cases, the total score is a simple summation of scores from each section. The author presents all the stages of test development: determining the content and purpose of testing, analysis of the content of the program "Maritime English" and the selection of content for the test; identification of practical limitations and choice of approaches to the development process, creation of a test plan and specifications of test tasks; creation of test tasks; analysis of tasks by experts to assess the congruence of tasks in the field of content and objectives of testing, preparation of materials for trial testing; conducting trial testing and analysis of their results; selection of evaluation standards by expert and empirical methods; assessment of test reliability; assessment of substantive and criterion validity; compilation of the final version and its parallel forms; testing of the test on the Moodle platform and related materials.

Key words: *test technologies, future marine specialists, professional training, quality control, test score, subtest.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах демократичних перетворень, розвитку ринкових відносин, якісного оновлення і розширення міжнародних зв'язків і контактів стратегічною лінією розвитку морської освіти стає забезпечення якості освітніх послуг для підготовки конкурентоспроможного фахівця. У зв'язку із цим усе більше морських навчальних закладів не тільки за кордоном, але і в нашій країні ставлять перед собою завдання створення і розвитку системи управління якістю освіти. У такому контексті управління навчальною діяльністю студентів має насамперед сприяти безперервному розвитку їхньої навички до самостійної роботи і формуванню вміння застосовувати отримані знання для вирішення широкого обсягу професійних і освітніх завдань, оскільки у процесі професійної освіти самостійна робота студентів є основою побудови всього навчально-виховного процесу. Ефективним інструментом для вирішення цього завдання служать тестові технології з англійської морської мови.

Аналіз досліджень. У вітчизняних та зарубіжних теоретичних розробках із проблеми тестових технологій інтенсивно проводилися дослідження з початку 1990-х рр. Н. Селезньової, В. Панасюком, В. Соколової, А. Гладун, А. Аветісовим та іншими. На жаль, зазначена проблема дотепер стосувалася передусім системи вищої освіти. На рівні ж професійної морської освіти ця проблема розробляється порівняно недавно М. Кулаковою, І. Соколом, О. Поповою, В. Чернявським та іншими.

Мета статті – розкрити сутність тестових технологій для підготовки майбутніх морських спеціалістів з морської англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Як показав проведений аналіз наукових досліджень, тестова технологія впливає на забезпечення якості підготовки майбутнього морського фахівця, здійснюється на основі певних підстав (Кулакова, 2006: 37). До них передусім відносять такі, як: реалістичність, однозначність, правомірність, відповідність вимогам наявних соціально-економічних відносин, спрямованість на формування і розвиток особистісних якостей студентів, раціональність і комплексність, уніфікація форми й адресність змісту контролю, безперервність і ритмічність, свобода розвитку і технологічність зумовленості результату, діагностичність.

Порівняно із традиційними методами тестові технології оцінки дозволяють поставити діагностику якості навчання на новий рівень, бо саме педагогічні тести відповідають усім вимогам до контролю. Зокрема, ті розробки, які були виконані в Херсонській державній морській академії (далі – ХДМА) щодо активізації самостійної роботи студентів, зберігають свою актуальність. Ефективним інструментом для вирішення цього завдання служить самостійна робота студентів на основі систематичних контрольних заходів, пов'язаних із тестуванням.

Ґрунтуючись на результатах тестування, викладач може враховувати результативність усіх видів навчально-пізнавальної діяльності студента (з урахуванням вимог), характеризувати повноту і якість засвоєння знань, свідомість їх засвоєння, наявність загальнонавчальних і специфічних для даного предмета умінь і навичок. Тестова діагностика завдяки своїй об'єктивності впливає на студентів, допомагає правильно коригувати їхню самооцінку і думку колективу (Сокол, 2011: 12).

Тестовий контроль навчальної діяльності студентів має велике освітнє і виховне значення. Освітня роль систематичної тестової діагностики полягає в тому, що студенти отримують об'єктивну інформацію про результати своєї навчальної роботи. Тестовий бал вказує на досягнення студента в опануванні знань, умінь і навичок, а також на недоліки, прогалини, упущення і шляхи їх усунення. Виховна роль об'єктивного тестового контролю полягає в усвідомленні студентами способів удосконалення різних видів навчальної діяльності та шляхів підвищення ефективності процесу навчання.

Об'єктивний тестовий бал служить важливим стимулом формування і розвитку пізнавальних інтересів, позитивних якостей особистості студента. І навпаки, помилка в тестовій діагностиці зазвичай спричиняє серйозні ускладнення в навчанні, вихованні та розвитку студентів, негативно впливає на результативність навчально-виховного процесу. Тому необхідно ретельно підходити до оцінки якості самого педагогічного тесту, його надійності та валідності.

Правильна, валідна тестова діагностика якості навчання студентів, встановлена на основі дотримання технології створення педагогічного тесту, об'єктивно свідчить про успіх і недоліки в роботі викладача, групи і навчального закладу загалом. Недотримання основних критеріїв якості педагогічного тесту впливає на достовірність і об'єктивність діагностики, що призводить до негативних наслідків для всього процесу навчання.

Діагностика якості навчання у традиційному сенсі виражається в оціночних судженнях і висновках викладача, які можуть бути зроблені як в усній, так і в письмовій формі (Попова, 2011: 354). У цих судженнях дається коротка характеристика

(у якісному плані) успіхів і недоліків у навчальній діяльності студента, а також шляхів її вдосконалення. Застосування тестової діагностики дозволить доповнити суб'єктивну оцінку якості навчання даного студента об'єктивним індивідуальним балом.

У разі тестової діагностики кількісним виміром оцінювання якості навчання студентів є тестовий бал, який іноді розташовується у спеціальних шкалах. Водночас поряд з об'єктивністю і надійністю педагогічного вимірювання досягається значно більша диференційованість оцінок рівня підготовки студентів.

Тести вимірюють ступінь засвоєння навчального матеріалу, опанування необхідних знань, умінь і навичок, рівень професійної кваліфікації кадрів. Як у закордонній, так і у вітчизняній літературі тести зв'язуються з поняттям педагогічного вимірювання (educational measurement). У результаті педагогічного вимірювання ступінь прояву якої-небудь властивості випробуваних (їхні знання, уміння, навички, уявлення) виражається в тестовому балі, що являє собою певне число. Тестові бали розташовуються на спеціальних шкалах, обраних розробниками і користувачами (Чернявський, 2013: 252). На кафедрі англійської мови з підготовки морських фахівців за скороченою програмою оцінювання існує окрема система оцінювання навчальних досягнень студентів.

Нині набуває більшої актуальності використання тестової технології в системі для поточної, проміжної і підсумкової атестації студентів. Викладачі кафедри англійської мови з підготовки морських фахівців за скороченою програмою ХДМА можуть використовувати результати тестів, щоб правильно діагностувати якість підготовки студентів. Навіть більше, у разі правильного використання тестів можна визначити якість тих чи інших програм навчання. Тести відкритого типу дозволяють проводити моніторинг успішності студентів, вчасно діагностувати недоліки в підготовці студентів. Науковці відзначають, що результати тестової технології корисні під час діагностики недоліків в навчанні морської англійської мови.

Тести на кафедрі англійської мови з підготовки морських фахівців за скороченою програмою розробляються таким чином, щоб індивідуальні бали безпосередньо відповідали знанням, умінням і навичкам студентів. Тому саме комунікативний підхід у розробленні педагогічного тесту є, на наш погляд, оптимальним для цілей діагностики.

Процес розроблення педагогічного тесту складається з декількох етапів. Для цілей діагностики існують кілька специфічних особливостей тестування. Наприклад, повний набір елементів області змісту може бути представлений у тесті кожним тестовим завданням. У тестуванні виникає пріоритет охоплення всієї області змісту над параметром складності тестового завдання.

Загальні процедури наукової організації складання педагогічного тесту однакові для всіх видів тестів і апробовані протягом багатьох років. Процедура складання тесту може бути розділена на дев'ять більш-менш послідовних етапів. Для створення підсумкових педагогічних тестів навчальних досягнень, а також академічного рівня підготовки студентів обов'язково застосовувати всі ці дев'ять основних етапів без винятку. Початкові дослідження науковців опису етапів проходять у контексті тестових завдань у закритій формі, тому що вони найбільш придатні й ефективні для тестів, орієнтованих на окрему область змісту. Для конструювання тестів, тестових завдань в інших формах необхідно внести деякі корективи.

Тести з морської англійської мови підсумкового рівня підготовленості студентів можуть складатися з декількох різних частин / секцій, які забезпечують критеріальний вимір за кількома областями змісту або за однією, але для різних цілей тестування. У результаті виходять різні тестові бали з кожної секції тесту (*Vocabulary, Grammar, Reading, Professional competency*). Здебільшого загальний підсумковий бал знаходиться простим підсумовуванням балів із кожної секції. Очевидно, що важливим аспектом створення підсумкового тесту є правильна композиція внутрішнього співвідношення між секціями цілого тесту. Послідовно всі етапи розроблення тесту представлені так:

Етап 1. Визначення області змісту і мети тестування. Аналіз змісту програми з морської англійської мови, відбір змісту для тесту.

Етап 2. Визначення практичних обмежень і вибір підходів до процесу розроблення. Створення плану тесту і специфікацій тестових завдань.

Етап 3. Створення тестових завдань.

Етап 4. Аналіз завдань експертами для оцінки конгруентності завдань і області змісту, цілей тестування. Підготовка матеріалів для пробного тестування.

Етап 5. Проведення пробного тестування й аналіз його результатів.

Етап 6. Вибір стандартів оцінювання експертними й емпіричними методами.

Етап 7. Оцінка надійності тесту.

Етап 8. Оцінка змістової і критеріальної валідності.

Етап 9. Складання остаточного варіанта тесту, його паралельних форм. Апробація самого тесту на платформі Moodle і пов'язаних із ним матеріалів.

Наприклад, тест із дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням» може бути використаний як для загальної, так і для диференційованої діагностики. Передбачена можливість виділення із загального банку тестових завдань із платформи Moodle тих завдань, які відповідають основним розділам для підсумкового тесту Progress Test. Отже, для диференціальної тестової діагностики якості навчання з дисципліни складається сукупність субтестів, кожен із яких відповідає змісту таких розділів: «Граматика», «Лексика», «Читання», «Професійна компетенція».

Висновки. Отже, тестова технологія дозволяє відстежувати стан студента, фіксувати проблеми, прогнозувати тенденції і виробляти рекомендації щодо коригування розвитку майбутнього морського спеціаліста, що забезпечують поліпшення його якості професійної підготовки, зокрема і з морської англійської мови. Перспективи окресленого дослідження вбачаємо в описі практичної реалізації тестових технологій із дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кулакова М. Формування готовності до професійної діяльності в майбутніх фахівців у вищих морських навчальних закладах : дис. … канд. пед. наук: 13.00.04. Одеса, 2006. 225 с.

2. Попова О. Особливості професійної діяльності майбутніх судноводіїв і сутність їх професійної компетентності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах :* збірник наукових праць / редкол. : Т. Сущенко (гол. ред.) та ін. Запоріжжя, 2011. Вип. 17. С. 353–359.

3. Сокол І. Формування професійної компетентності майбутніх судноводіїв у процесі вивчення фахових дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Херсон, 2011. 20 с.

4. Чернявський В. Стандартизація підготовки фахівців морської галузі на засадах компетентнісного підходу. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія «Педагогічна».* 2013. Вип. 19. С. 250–253.

REFERENCES

1. Kulakova M. V. (2006) *Formuvannia hotovnosti do profesiinoi diialnosti v maibutnikh fakhivtsiv u vyshchykh morskykh navchalnykh zakladakh* [Formation of readiness for professional activity in future specialists in higher maritime educational institutions] (PhD Thesis), Odessa: South Ukrainian State Pedagogical University of K. D. Ushynskoho [in Ukrainian].

2. Popova O. P. (2011) Osoblyvosti profesiinoi diialnosti maibutnikh sudnovodiiv i sutnist yikh profesiinoi kompetentnosti [Features of professional activity of future drivers and the essence of their professional competence]. *Pedagogy of formation of creative personality in higher and general education schools*, vol. 17, pp. 353–359 [in Ukrainian].

3. Sokol I. V. (2011) *Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh sudnovodiiv u protsesi vyvchennia fakhovykh dystsyplin* [Formation of professional competence of future shipbuilders in the process of studying professional disciplines] (PhD Thesis), Kherson: Kherson State University [in Ukrainian].

4. Cherniavskyi V. V. (2013) Standartyzatsiia pidhotovky fakhivtsiv morskoi haluzi na zasadakh kompetentnisnoho pidkhodu [Standardization of training of specialists in the maritime industry on the basis of the competence approach]. *Collection of scientific works of Kamyanets-Podilsky National University named after Ivan Ogienko. Series Pedagogical*, vol. 19. Pp. 250–253 [in Ukrainian].